

Wykorzystanie metod aktywizujących w integrowaniu rodziców i uczniów klas I – III.

Opracowała: Celina Borowska

Metody aktywizujące są niewątpliwie metodami służącymi integrowaniu zespołu uczniów i rodziców, i większość z nich spełnia to zadanie, jednak w tym miejscu na uwagę zasługują przede wszystkim tak zwane metody integracyjne i metody pracy we współpracy.

Metody i techniki integracyjne mają swój rodowód w pedagogice zabawy. Pedagogika zabawy jest symboliczną nazwą poszukiwań metodycznych, ułatwiających proces uczenia się. Nawiązując do teorii humanistycznej, pedagogika zabawy stwarza różne sytuacje, w których uczeń ma możliwość bez lęku rozwijać swoje najlepsze strony. Zabawa jest przydatna wszędzie tam, gdzie zależy nam na integracji grupy, na ośmieleniu i pozytywnym wzmocnieniu jej uczestników. Zabawy rozluźniają, wprowadzają w dobry nastrój, a potem już tylko pomagają w skupieniu i koncentracji uwagi.

W książce „Polubić szkołę” autorki M. Chomczyńska -Miliszkiewicz i D. Pomykała proponują szereg ćwiczeń grupowych mających na celu utworzenie zintegrowanej klasy. Ćwiczenia te zostały podzielone na mające na celu: przełamanie onieśmienia, wzajemne poznanie się, budowanie zaufania, doskonalenie komunikacji, rozwijanie empatii i zrozumienia, integrację grupy.

Typ ćwiczeń	Cel	Przykład ćwiczenia
Przełamanie onieśmielenia	rozluźnienie, zmniejszenie napięcia	Uściśnij dłón: Uczestnicy chodzą po sali, a prowadzący podaje im kolejne instrukcje: - uściśnijcie jak najwięcej dłoni, - spójrzcie jak największej liczbie osób głęboko w oczy, - stojąc w ciasnym kręgu, zróbcie jednocześnie przysiad,
Wzajemne poznanie się	zapamiętanie imion, zdobycie informacji o kolegach	Nazywam się i....Uczestnicy stoją w kręgu. Każdy po kolei: - wymienia swoje imię i pokazuje swój charakterystyczny gest - wymienia swoje imię i pokazuje pantomimicznie, co lubi robić
Budowanie zaufania	zwiększenie wzajemnego zaufania	Ślepiec. Uczniowie w parach. Jedna osoba to niewidomy, druga jego przewodnik. Na hasło pary poruszają się po sali. Przewodnik pomaga wymijać przeszkody. Po jakimś czasie zmiana ról.

Doskonale- nie komunikacji	rozwijanie umiejętności nawiązywania kontaktu, uważnego słuchania	Głuchy telefon: uczniowie podzieleni na dwie grupy siedzą w rzędach. Prowadzący szepcze tekst pierwszej osobie, która szeptem przekazuje następnej i tak kolejno. Ostatnie osoby powtarzają głośno to, co usłyszały. Końcowe wersje porównuje się z pierwotnym. Jak to wyjaśnić? Nauczyciel informuje
Rozwijanie empatii i zrozumienia	mają rozwinąć u uczniów zdolności empatycznego odczuwania i rozumienie innej osoby	uczniów, że ich zadaniem jest podanie przyczyn zaistniałych sytuacji np. - matka daje dziecku klapsa, - uczeń kładzie koledze pinezkę na krzesło, - młody człowiek biegnie ulicą, uczniowie w grupach podają jak najczęściej przyczyn, które spowodowały określone zachowania bohaterów.
Integracja grupy.	Cele dotyczą spraw grupy jako całości, poszczególnych uczniów traktują jako członka społeczności.	Sezame otwórz się: uczniowie wyobrażają sytuację, że weszli do sezamu. W którym mogą znaleźć wszystko, czego zapragną. Na kartkach każdy indywidualnie pisze, co wzięliby z sezamu dla swojej klasy. Na tablicy uczniowie wypisują to wszystko, co wzięli z sezamu dla swojej klasy. Wspólnie zastanawiają się, jak mogliby sami zrealizować te pragnienia.

J. Krzyżewska wśród metod i technik integracyjnych wyróżnia m.in.: **Krasnoludek**- to pomoc w ręku dziecka – może to być piłeczka grzechotka, kolczatka, maskotka, jednym słowem- Krasnoludkiem może być „coś”, czym można do siebie rzucać, coś co przyciąga wzrok dziecka i jest przyjemne w dotyku np. trzymając w ręku „krasnoludka”, proponuje się dzieciom zabawę w kończenie zdań np. „ Krasnoludek” jest.....dzieci podają przedmiot dalej do momentu aż wszystkie dokończyły rozpoczęte zdanie. Dzieci mogą kończyć zdanie przymiotnikiem rozpoczynającym się na dowolną literą alfabetu np. „O”.

np. Kot prezydenta jest ...oryginalny”.

- Obowiązuje tu zasada nie powtarzania wcześniej usłyszanych rozwiązań,

- Mówi tylko ta osoba, która trzyma w ręku „Krasnoludka”.

Pajęczynka lub **kłębek**- nazwa pochodzi od efektu końcowego, który powstaje w wyniku zabawy z kłębkami nici. Zabawy z kłębkami mogą być stosowane w klasach I-III na różne sposoby. Przy pomocy tej techniki dzieci mogą poznawać swoje imiona, mówić sobie coś miłego, uczyć się dodawać, odejmować, tworzyć opowiadania itp. Możliwości wykorzystania wyżej wymienionej techniki są bardzo duże- na lekcjach języka polskiego, matematyki, środowiska, plastyki, muzyki. Wszystko zależy od pomysłowości i inwencji twórczej samego nauczyciela.

Np. „Poznajemy imiona koleżanek i kolegów”

Siedząc w kręgu, nauczyciel nawija nitkę na palec wskazujący lewej ręki i rzuca kłębek prawą ręką do wybranego dziecka (najlepiej po przekątnej) i mówi: „rzucam do Basi, bo ładnie się uśmiecha”.

- Basia nawija nitkę na swój palec i rzuca do Kuby mówiąc: „Rzucam do Kuby, który ładnie śpiewa” itd.
- Po rzuceniu kłębka do wszystkich dzieci powstaje sieć.

Graffiti to technika, którą można stosować na wiele różnych sposobów.

Np. W sali wiszą plakaty z rozpoczętymi zdaniami,

Mam nadzieję, że lekcja będzie....

Nie chciałabym, aby....

- Dzieci chodzą po sali i zgodnie ze swoim odczuciem dopisują grubym flamastrem niedokończone zdanie.

Dzięki technice graffiti można wytworzyć i wzmocnić dobry klimat w grupie oraz kształcić myślenie twórcze. J. Krzyżewska proponuje rozwiązywanie przy pomocy tej techniki problemów w sposób twórczy, np: Problem: „jak spędzić dzisiejszy dzień, aby się nie nudzić”? Dzieci podzielone w pięciu zespołach siedzą w kręgu, każda grupa otrzymuje plakat z niedokończonym zdaniem np.

- Proponujemy, aby....
- Na pewno będziemy....

Uczniowie wymyślają zakończenie zdań, wpisują u dołu plakatu i zaginają tak, by inne grupy go nie widziały. Każda z grup dopisuje swoje zakończenie na każdym z plakatów. Po czterech rundach dzieci rozwieszają plakaty i odczytują rozwiązanie. Metoda graffiti umożliwia dzielenie się z innymi własnymi pomysłami, uczy dostrzegać różne aspekty zawarte w jednym temacie, przyjmować do wiadomości nowe koncepcje i pomysły.

Kwiat grupowy to technika, a jednocześnie zabawa wprowadzająca, której celem jest wzajemne poznanie się uczniów. Uczniowie rysują kwiatek złożony z tylu płatków, ile jest osób w grupie. W „swoim” płatkach wymieniają czynności, np: co lubią robić w wolnym czasie? W środku kwiatka wpisują cechę wspólną dla wszystkich członków grupy. Na koniec grupy prezentują wyniki pracy. Propozycja pozwala na zebranie istotnych informacji o sobie a więc stwarza szansę na wyszukanie cech charakterystycznych dla jednostki, a także dla grupy. Zabawa

ułatwia też wzajemną komunikację oraz stwarza niezwykle sympatyczny klimat w grupie.

Wyspa to metoda, która znakomicie integruje grupę, doskonali kontakty interpersonalne, pozwala na pokonywanie barier nieśmiałości i lęku, a także pobudza aktywność poznawczą, aktywność twórczą poprzez ekspresję plastyczną i generowanie pomysłów.

Uczniowie na małych kartonach, kolorowymi flamastrami rysują niezwykłą, pełną czarów, tajemnic i atrakcji wyspę. Następnie nadają jej wymyślną nazwę i opowiadają o niej. Z kolei na dużych arkuszach niebieskiego papieru przyklejają wycięte swoje wyspy. Za pomocą kolorowych papierów, mazaków itp. tworzą różne możliwe połączenia z innymi wyspami (tratwy, mosty itp.). Na koniec należy porozmawiać z uczniami o uczuciach, jakie mogłyby im towarzyszyć, gdyby mieszkali samotnie oraz o przeżyciach podczas łączenia własnej wyspy z innymi.

Ćwierćland- jest to typowa metoda, a jednocześnie zabawa integracyjna, której kanwą jest bajka o czterech krajach, tzw. landach. Propozycja ta zmusza do refleksji, wyzwala wspólne pozytywne przeżycia i może być zastosowana wszędzie tam, gdzie zależy nam na integracji, zarówno w sensie społecznym, jak i integracji treści programowych.

Oprócz przedstawionych metod i technik integracyjnych równie ważną rolę w integrowaniu rodziców, uczniów i nauczyciela spełnią metody pracy we współpracy.

Metody pracy we współpracy w dostępnej literaturze traktowane są bardzo różnie. Jedni autorzy uznają je jako oddzielne metody, inni zaś jako strategię, celem której jest stworzenie takich warunków, aby różne metody nauczania mogły przynieść lepsze efekty. Metody pracy we współpracy są alternatywą dla dotychczasowego stylu nauczania. Uczą samodzielnego zdobywania wiedzy współpracującą ze sobą grupę. Sukces grupy uzależniony jest od sukcesów indywidualnych. W tak stworzonych warunkach nie ma mowy o rywalizacji, wręcz przeciwnie, uczniowie pomagają sobie nawzajem, mają szansę na mówienie, słuchanie argumentowanie i dyskutowanie.

Układanka, puzzle lub Jigsaw- celem tej metody jest zachęcenie do szczegółowego, aktywnego opanowania materiału przez scedowanie odpowiedzialności na uczniów. Każdy uczestnik grupy powinien zostać ekspertem, który przyczynia się do osiągnięć całego zespołu. Aby uzyskać pozytywny rezultat, każde dziecko musi skorzystać z pomocy(wiedzy i umiejętności) innego ucznia, każde też musi pomóc wszystkim pozostałym.

Jedną z zabaw integracyjnych jest tzw. zabawa na hasło - zwaną też imprezą na hasło, którą wykorzystałam w swojej pracy jako metodę aktywizującą, integrującą uczniów, rodziców i nauczyciela.

Zabawa na hasło jest to jedna z wielu propozycji, którą można traktować jako metodę pracy we współpracy, oraz jako metodę integracyjną. Można ją stosować podczas zajęć lekcyjnych, jak też szczególnie przydatna okazuje się na

różnych uroczystościach szkolnych z udziałem rodziców. Szczególnie ważny jest efekt końcowy, który uzależniony jest od podziału zadań i współpracy. Elementem mobilizującym i dyscyplinującym jest ograniczenie czasowe. Impreza na hasło to połączenie dwóch metod- wykonanie zadania + metoda pracy we współpracy. Praca z wykorzystaniem tej metody przebiega następująco:

- Podział klasy na cztery grupy,
- Każda grupa wykonuje inne zadanie w oddzielnych pomieszczeniach: dekoruje salę, przygotowuje poczęstunek, prezenty i część artystyczną,
- Po upływie wyznaczonego czasu uczniowie zbierają się w pomieszczeniu, gdzie przebywała grupa I
- Zaczyna się wspólna zabawa wszystkich dzieci.

Zaprezentowane tu metody aktywizujące należące do grupy metod integracyjnych lub metod pracy we współpracy doskonale nadają się do wykorzystania w integrowaniu uczniów, rodziców i nauczyciela podczas organizacji imprez klasowych, spotkań z rodzicami i dziećmi, wspólnych wycieczek, zajęć otwartych, czy „Dni Otwartych Szkoły”.

Analizując metody wyzwalamy naturalną aktywność dziecka nasuwa się pytanie - *dlaczego warto stosować metody aktywizujące?* Argumenty, stanowiące odpowiedzi na powyższe pytania są następujące:

Metody aktywizujące stwarzają warunki ułatwiające uczenie się, aktywizują, są atrakcyjne, uwzględniają różne style uczenia się, kształcą umiejętności.

Dostarczają świetnej zabawy nie tylko dzieciom, ale i dorosłym, ponieważ w procesie uczenia się ważny jest nie tylko intelekt, ale też emocje i przeżycia.

Stosując je nauczyciel staje się partnerem, który podsuwa dzieciom nowe pomysły, projektuje różne sytuacje jak również wykorzystuje te, które niesie codzienne szkolne życie.

Tak zorganizowane nauczanie pulsuje życiem i radością, nie ma w nim nudy i szarżyzny, panuje zaś atmosfera, która sprzyja ekspresji, pobudza inwencję i odkrywczność.

Tylko wiedza zdobyta w sposób czynny, bazująca na przeżyciach a nie podana w gotowej postaci ma szansę być wiedzą trwałą.

Włączając rodziców do czynnego udziału w życie szkoły i klasy prowadzimy do ich pedagogizacji. Podnosi to ich świadomość wychowawczą, pomaga w przyjęciu właściwego stylu wychowania, metod wychowania, dbania o właściwą atmosferę w domu i warunki do nauki.

Podejmując działania, mające na celu integrację rodziców i uczniów jestem świadoma, że tylko właściwa współpraca z rodzicami, oparta na wzajemnym zaufaniu do poczynań nauczyciela, zapewni jednolitość oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych, a w konsekwencji harmonijny rozwój dziecka. Metody aktywizujące są tu sprzymierzeńcem.

Mam nadzieję, że zaproponowane sposoby wykorzystania metod aktywizujących do integracji rodziców i uczniów klas młodszych pomogą nauczycielom w organizacji różnych spotkań i uroczystości szkolnych. Należy je wzbogacać, przekształcać i dostosować do własnych potrzeb.

Literatura:

1. T. Łobocki, Wychowanie w klasie szkolnej, WSiP, Warszawa 1985
2. G. Mika-Bednarczyk, Trudności we współpracy nauczycieli i rodziców, Życie Szkoły 1999 nr 1
3. M. Chomczyńska-Miliskiewicz D. Pomykała, Polubić szkołę, WSiP, Warszawa 1995
4. J. Krzyżewska, Aktywizujące metody i techniki w edukacji cz. II, Suwałki 2000
5. R. Arends, Uczymy się nauczać, WSiP Warszawa 1995
6. E. Brudnik A. Moszyńska B. Owczarska, Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie, Zakład Wydawniczy SFS Kielce 2000
7. K. Duraj-Nowakowa, Integrowanie edukacji wczesnoszkolnej, Wydawnictwo Impuls, Kraków 1998
8. J. Kujawiński, Teoretyczne odniesienia i praktyczne rozwiązania w pedagogice wczesnoszkolnej, Katowice 1994